

Uchwała z dnia 14 czerwca 2006 r.

I UZP 3/06

Przewodniczący SSN Herbert Szurgacz (sprawozdawca), Sędziowie: SN Zbigniew Myszka, SA Romualda Spyt.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 czerwca 2006 r. sprawy z odwołania Bożenny S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. o wysokość świadczenia, na skutek zagadnienia prawnego przekazanego postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 29 marca 2006 r. [...]

Czy ubezpieczonej, która w stanie prawnym obowiązującym po 1 lipca 2004 r. nabyła prawo do emerytury na podstawie art. 27 ustawy z 17.XII.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz. z 2004 r. nr 39 poz. 353 ze zm.) będąc poprzednio na wcześniejszej emeryturze przyznanej na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 26.I.1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy (Dz.U. nr 4 poz. 27), wysokość emerytury może być ustalona przy uwzględnieniu podstawy wymiaru w myśl art. 15 w/w ustawy i zastosowaniu kwoty bazowej aktualnej w dacie zgłoszenia wniosku emerytalnego czy też jedynie przy zastosowaniu ust. 3 i 4 art. 53 wymienionej ustawy ?”

p o d j ą ł u c h w a ł ę :

Wysokość emerytury ubezpieczonej, która w stanie prawnym obowiązującym po dniu 1 lipca 2004 r. nabyła prawo do emerytury na podstawie art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), pobierała wcześniejszą emeryturę przyznaną na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 stycznia 1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn do-

tyczących zakładów pracy (Dz.U. Nr 4, poz. 27), podlega ustaleniu przy zastosowaniu art. 53 ust. 3 i 4 tej ustawy.

U z a s a d n i e

Postanowieniem z dnia 29 marca 2006 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia następujące zagadnienie prawne: „czy ubezpieczonej, która w stanie prawnym obowiązującym po 1 lipca 2004 r. nabyła prawo do emerytury na podstawie art. 27 ustawy z 17.XII.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz.U. z 2004 r. nr 39 poz. 353 ze zm.) będąc poprzednio na wcześniejszej emeryturze przyznanej na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 26.I.1990r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy (Dz.U. nr 4 poz. 27), wysokość emerytury może być ustalona przy uwzględnieniu podstawy wymiaru w myśl art. 15 w/w ustawy i zastosowaniu kwoty bazowej aktualnej w dacie zgłoszenia wniosku emerytalnego czy też jedynie przy zastosowaniu ust. 3 i 4 art. 53 wymienionej ustawy”.

Zagadnienie prawne powstało na tle następującego stanu faktycznego. Od 1 stycznia 1997 r. Bożenna S. pobierała emeryturę przyznaną na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 26 stycznia 1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy (Dz.U. Nr 4, poz. 27). W dniu 31 maja 2005 r. złożyła wniosek o przyznanie jej emerytury w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego na podstawie art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm., powoływanej dalej jako „ustawa” lub „ustawa o emeryturach i rentach z FUS”). Dołączając do wniosku zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, wniosła o ustalenie wysokości emerytury przy uwzględnieniu tego zaświadczenia i kwoty bazowej obowiązującej w chwili złożenia wniosku.

Decyzją z 7 czerwca 2005 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B. przyznał wnioskodawczyni emeryturę od 1 maja 2005 r. przyjmując do ustalenia jej wysokości dotychczasową podstawę wymiaru emerytury wcześniejszej i kwotę bazową z daty przyznania wcześniejszej emerytury. Decyzją z 30 czerwca 2005 r. or-

gan rentowy odmówił Bożennie S. przeliczenia podstawy wymiaru emerytury po ustaleniu, że wskaźniki wysokości podstawy wymiaru są niższe niż przyjęty wskaźnik w decyzji przyznającej emeryturę.

Bożenna S. wniosła od powyższych decyzji odwołanie.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 15 listopada 2005 r. oddalił odwołanie wnioskodawczynie. Uznał, że skoro Bożenna S. miała uprzednio ustalone prawo do wcześniejszej emerytury, to ponowną podstawę wymiaru nowej emerytury należy ustalać zgodnie z art. 21 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wedle art. 53 ust. 3 ustawy w brzmieniu nadanym art. 1 ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 121, poz. 1264), wysokość emerytury powinna być obliczona od tej samej „starej” kwoty bazowej, którą przyjęto do obliczenia wysokości emerytury wcześniejszej. Oznacza to, według Sądu, że ustalenie wysokości nowej emerytury wnioskodawczynie w decyzji przyznającej tę emeryturę jest zgodne z prawem. Również decyzja ZUS odmawiająca wnioskodawczynie przeliczenia wysokości emerytury jest zgodna z art. 110 - 113 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a zwłaszcza z jej art. 111.

W apelacji od powołanego wyroku Bożenna S. wносиła o jego zmianę i uwzględnienie w całości jej wniosku z 31 maja 2005 r. Podnosiła, że obecnie przyznana emerytura jest nowym świadczeniem, które powinno być obliczone przy zastosowaniu aktualnej kwoty bazowej.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku, rozpoznając apelację, zwrócił przede wszystkim uwagę na pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 120/04 (OSNP 2005 nr 16, poz. 257). Zdaniem Sądu, akceptując stanowisko zajęte w tym orzeczeniu należy dojść do przekonania, że ustalenie wysokości należnej wnioskodawczynie od 1 maja 2005 r. emerytury na podstawie art. 27 ustawy jest nowym świadczeniem, pomimo że poprzednio pobierała ona emeryturę wcześniejszą. Skoro więc jest to nowe świadczenie, to podstawę wymiaru tej emerytury można ustalić według art. 15 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy obliczyć jej wysokość. Zgodnie jednak z art. 21 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach, podstawę wymiaru emerytury ma stanowić podstawa wymiaru poprzedniej emerytury. Z kolei z dniem 1 lipca 2004 r. do art. 53 ustawy został dodany ust. 3, nakazujący stosowanie „tej samej kwoty bazowej, którą ostatnio przyjęto do ustalenia podstawy wymiaru.”

Oznacza to, że przy zastosowaniu tej zasady wysokość nowej emerytury będzie tej samej wysokości co poprzednio obliczona wysokość emerytury wcześniejszej. Konieczność przyjęcia podstawy wymiaru poprzedniej emerytury i poprzednio stosowanej kwoty bazowej spowoduje zróżnicowanie sytuacji emerytów i rencistów, na korzyść rencistów. Podstawa wymiaru emerytury osoby, która wcześniej miała prawo do renty może bowiem być ustalona na nowo na podstawie art. 15 ustawy o emeryturach i rentach i przy zastosowaniu aktualnej kwoty bazowej, jako że art. 53 ust. 3 ustawy nie dotyczy jej art. 21 ust. 1 pkt 2.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa o emeryturach i rentach z FUS w dziale I Przepisy ogólne w rozdziale 4 Podstawa wymiaru emerytur i rent określa w art. 15 sposób ustalania podstawy wymiaru tych świadczeń. Nie wchodząc w szczegóły, wystarczy stwierdzić, że obliczenie podstawy wymiaru wymaga przemnożenia uprzednio ustalonego wskaźnika podstawy wymiaru przez kwotę bazową, o której mowa w art. 19; jest to kwota obowiązująca w momencie ustalania podstawy wymiaru. Przepis art. 21 przewiduje modyfikację ustalenia podstawy wymiaru emerytury w przypadku osób, które wcześniej miały ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy oraz osób, które wcześniej korzystały z emerytury (tzw. emerytury wcześniejszej). W tym drugim przypadku podstawę wymiaru emerytury po osiągnięciu wieku emerytalnego stanowi podstawa wymiaru emerytury w wysokości uwzględniającej rewaloryzację oraz wszystkie kolejne waloryzacje przypadające w okresie następującym po ustaleniu prawa do emerytury (art. 21 ust. 2 pkt 1 w związku z ust. 1 pkt 1). Z przytoczonych uregulowań wynika, że stanowiąca element ustalenia podstawy wymiaru emerytury kwota bazowa jest kwotą obowiązującą w czasie ustalenia prawa do emerytury wcześniejszej.

Sposób ustalania wysokości emerytury określa art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Z formuły ustalenia wysokości emerytury zawartej w ustępie 1 tego przepisu wynika, że na ostateczną wysokość emerytury istotny wpływ wywiera kwota bazowa. Według powołanego przepisu jest to kwota „o której mowa w art. 19, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4”, tj. zasadniczo jest to kwota obowiązująca w czasie ustalania wysokości emerytury, co jednak nie dotyczy („z zastrzeżeniem ust. 3”) ustalenia wysokości emerytury dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do emerytury. Zgodnie z art. 53 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS emeryturę, której

podstawę wymiaru stanowi podstawa wymiaru świadczenia, o którym mowa w art. 21 ust. 1 pkt 1 i ust. 2, oblicza się od tej samej kwoty bazowej, którą ostatnio przyjęto do ustalenia podstawy wymiaru, a następnie emeryturę podwyższa się w ramach waloryzacji przypadających do dnia nabycia uprawnień do emerytury.

Odnosząc powyższą regulację prawną do sytuacji, na gruncie której powstało przytoczone wcześniej zagadnienie prawne, należy dojść do wniosku, że emerytura osoby, która pobierała wcześniejszą emeryturę przyznaną na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 26 stycznia 1990 r., a następnie nabyła prawo do emerytury na podstawie art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, podlega ustaleniu z zastosowaniem kwoty bazowej przyjętej do ustalenia podstawy wymiaru w momencie przejścia na wcześniejszą emeryturę.

Stanowisko Sądu Okręgowego, który skłania się do poglądu, że emerytura ta powinna zostać ustalona z zastosowaniem kwoty bazowej obowiązującej w czasie uzyskania prawa do emerytury na podstawie art. 27 ustawy, nie zasługuje na akceptację z dwu powodów. Po pierwsze, nie jest trafne stanowisko, że emerytura ta stanowi nowe świadczenie, które w związku z tym powinno zostać ustalone z uwzględnieniem reguł dotyczących określenia wysokości emerytury przyznawanej po raz pierwszy w związku ze spełnieniem warunków przewidzianych art. 27 ustawy. Stanowisko to wymagałoby przyjęcia założenia, że prawo do emerytury wcześniejszej wygasło. Przepisy obowiązującego prawa nie dają podstaw do przyjęcia takiego założenia. Ponadto, ustawa nie posługuje się pojęciem nowej emerytury względnie nowego świadczenia. W art. 21 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest mowa o emeryturze dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do emerytury, z czego wynika, że w zakresie tego samego świadczenia - emerytury - w związku ze spełnieniem warunku osiągnięcia wieku emerytalnego następuje jedynie ustalenie na nowo podstawy wymiaru. Sąd Okręgowy, formułując przytoczone stanowisko, w gruncie rzeczy ograniczył się do powołania się na orzeczenie Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2005 r., z którego ma wynikać, że emerytura z tytułu osiągnięcia wieku emerytalnego u osoby, która ma ustalone prawo do emerytury wcześniejszej, stanowi nowe świadczenie, ustalone według reguł świadczenia przyznawanego po raz pierwszy. Konkluzja wyprowadzana z powołanego orzeczenia jest zbyt daleko idąca, ponieważ teza tego orzeczenia dotyczy raczej kwestii proceduralnej.

Po drugie, przyjęcie poglądu, że emerytura powinna zostać obliczona przy zastosowaniu nowej kwoty bazowej pozbawiłoby znaczenia art. 53 ust. 3 ustawy, w sytuacji, kiedy przepis ten został wprowadzony w celu wyraźnego unormowania kwestii kwoty bazowej osób pobierających tzw. wcześniejszą emeryturę, przechodzących następnie na emeryturę w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego.

Stosownie do art. 53 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przepisu ust. 3 nie stosuje się, jeżeli zainteresowany po nabyciu uprawnień do świadczenia, którego podstawę wymiaru wskazał jako podstawę wymiaru emerytury, podlegał co najmniej przez 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Ogólniejszą przesłanką wprowadzenia tego uregulowania jest взгляд na udział ubezpieczonego w tworzeniu funduszu ubezpieczeniowego. Pogląd ten, który należy zaakceptować, został wyrażony przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 kwietnia 2006 r., P 9/05, w którym Trybunał orzekł, że art. 53 ust. 3 i 4 jest zgodny z art. 2 i 32 Konstytucji RP.

Z przytoczonych motywów orzeczono jak w uchwale.

=====